

Insolvenční judikatura

KONCERN VS. JINÉ SESKUPENÍ OSOB

V rozsudku ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. 29 ICdo 14/2020, se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou, kdy je možné uložit v odpůrčím incidenčním sporu vysvětlovací povinnost žalovanému ohledně toho, zda je osobou, která tvoří s dlužníkem koncern a dále výkladem pojmu „osoba tvořící s dlužníkem koncern“.

Insolvenční soud zamítl odpůrčí žalobu insolvenčního správce z důvodu toho, že dle názoru soudu nebyla v souvislosti s napadenými úkony splněna časová podmínka 1 roku před zahájením insolvenčního řízení a dále že dlužník a žalovaný nebyly osobami blízkými, ani osobami tvořícími koncern. Rozsudek soudu nižší instance byl následně potvrzen soudem odvolacím.

Nejvyšší soud ČR uvedl, že se ztotožňuje s dovolatelem (insolvenčním správcem) v názoru, že žalovanému v odpůrčím incidenčním sporu lze uložit vysvětlovací povinnost ohledně toho, zda je osobou, která tvoří s dlužníkem koncern. Insolvenční správce však musí tvrdit alespoň „opěrné body“ skutkového stavu ve vztahu k existenci koncernu.

Dovolací soud dále ujasnil, že pojem „osoba tvořící s dlužníkem koncern“, je nutno pro dobu od 1. 1. 2014 vykládat v souladu s jeho legální definicí zakotvenou v ustanovení § 79 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění (dále jen „ZOK“).

V režimu ZOK potom není relevantní skutečnost, že obchodní korporace jsou ve vzájemném vztahu osobami ovládanými a řízenými jednou fyzickou osobou, naopak existence koncernu je prokázána v případě, že takto ovládané obchodní korporace jsou ovládající osobou též podrobeny jednotnému řízení uvedenému v § 79 odst. 2 ZOK. **Podmínkou toho, aby korporace mohly být označeny za koncern, je naplnění základních znaků jednotného řízení, a to rozhodující vliv řídicí osoby, vliv na činnost řízené osoby, dlouhodobost, prosazování koncernových zájmů, jednotná politika koncernu a koordinace a koncepční řízení alespoň jedné z významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu.**

Nejvyšší soud ČR tedy dospěl k závěru, že k tomu, aby soud mohl uložit žalovanému ve sporu zahájeném na základě odpůrčí žaloby vysvětlovací povinnost ohledně skutečnosti, zda tvoří s dlužníkem koncern, musí insolvenční správce tvrdit alespoň základní skutečnosti ohledně existence koncernu, zvláště, zda byla splněna podmínka jednotného řízení uvedená v § 79 odst. 2 ZOK.

PŘEMĚNA SPOLEČNOSTI JAKO NEÚČINNÝ PRÁVNÍ ÚKON?

V rozsudku ze dne 30. 9. 2022, sp. zn. 29 ICdo 133/2020, se Nejvyšší soud ČR vyjadřoval k otázce, zda je možné napadat projekt přeměny odpůrcí žalobou insolvenčního správce.

Insolvenční soud zamítl odpůrcí žalobu insolvenčního správce, kterou se tento domáhal vyslovení neúčinnosti projektu přeměny žalovaných, jelikož neměl za prokázaný úmysl dlužníka zkrátit své věřitele, a dále z důvodu, že zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, v platném znění, obsahuje ochranná ustanovení pro věřitele a dlužníky v případě rozdělení společnosti. Odvolací soud takového rozhodnutí prvostupňového soudu potvrdil, když připojil argumentaci nezrušitelnosti přeměny zapsané do obchodního rejstříku a ochranou (nových) věřitelů nástupnické společnosti, kteří by mohli být vyslovenou neúčinností na svých právech dotčeni.

V rozhodnutí o podaném dovolání se Nejvyšší soud ČR s argumentací soudů nižších stupňů vypořádal tak, že vyslovení neúčinnosti právního úkonu dlužníka může mít vždy dopad do majetkových poměrů třetích osob. Zároveň Nejvyšší soud ČR s odkazem na unijní úpravu, jakož i rozhodovací praxi Soudního dvora EU, uvedl, že speciální úprava přeměn nevylučuje uplatnění další ochrany věřitelů stanovené národními právními úpravami. Ve vnitrostátní právní úpravě přeměn není nikde uvedeno, že přeměnu nelze napadnout odpůrcí žalobou, to samé potom platí i o úpravě insolvenčního práva. **Dle Nejvyššího soudu ČR tedy neexistuje důvod, proč by se insolvenční správce nemohl domáhat vyslovení neúčinnosti projektu přeměny odpůrcí žalobou v souladu s ustanovením § 235 a násl. IZ.**

VLIV POPŘENÍ POHLEDÁVKY UPLATNĚNÉ V IŘ DLUŽNÍKOVA SPOLUDLUŽNÍKA

V usnesení ze dne 10. 2. 2022, sp. zn. 29 NSČR 92/2021, se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou, zda zánik pohledávky věřitele v insolvenčním řízení vedeném ohledně dlužníka spoludlužníka z důvodu jejího popření, může mít vliv na zánik shodné pohledávky insolvenčního řízení dlužníka.

Nejvyšší soud ČR vyšel z toho, že v insolvenčním řízení vedeném ohledně dlužníka spoludlužníka bylo pravomocně rozhodnuto o popření pohledávky věřitele, kterou dovolatel (dlužník) pokládá za totožnou s pohledávkou přihlášenou do jeho insolvenčního řízení. Dovolatel byl toho názoru, že zánik pohledávky věřitele za spoludlužníkem z důvodu jejího popření a ukončení účasti tohoto věřitele v insolvenčním řízení spoludlužníka, má za následek zánik této pohledávky i v jiných insolvenčních řízeních.

Nejvyšší soud ČR se však s takovými tvrzeními dovolatele neztotožnil a uvedl, že **popření pohledávky samo o sobě vliv na zánik této pohledávky v jiných insolvenčních řízeních nemá**. Dále ale upozornil na skutečnost, že důvody, pro které pohledávka nebyla zjištěna v rámci insolvenčního řízení dlužníka spoludlužníka, mohou být důkazem prokazujícím zánik zjištěné pohledávky v insolvenčním řízení dlužníka.

OSUD ÚROKŮ Z PRODLENÍ VYLOUČENÝCH Z USPOKOJOVÁNÍ V IŘ

Nejvyšší soud ČR se v poslední době dvakrát vyjadřoval k otázce úroků z prodlení vyloučených z uspokojování ve smyslu ustanovení § 170 IZ.

V usnesení ze dne 27. 4. 2022, sp. zn. 20 Cdo 486/2022, Nejvyšší soud ČR řešil otázku osudu úroků vzniklých za období od rozhodnutí o úpadku dlužníka do okamžiku vyplacení plnění věřiteli z hlediska jejich existence.

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí uvedl, že z § 170 písm. b) IZ mimo jiné vyplývá, že úroky z prodlení, které se staly splatnými až po rozhodnutí o úpadku, se nespokojují žádným ze způsobu řešení úpadku, tedy ani v případě konkursu. **To však neznamená, že v případě konkursu nespokojené úroky od rozhodnutí o úpadku do vyplacení plnění (jistiny) insolvenčním správcem zanikají;** nejde-li o specifický případ zániku dlužníka ve smyslu § 311 IZ. Insolvenční zákon totiž neobsahuje obecnou úpravu uspokojení úroků z prodlení, pouze stanoví pravidla, jakým způsobem jsou uspokojovány v insolvenčním řízení. **Proto tedy oprávněné osobě nadále přísluší úroky z prodlení z přiznané jistiny od rozhodnutí o úpadku, a to až do vyplacení výtěžku zpeněžení neboli vyplacení plnění insolvenčním správcem.**

V rozsudku ze dne 25. 8. 2022, sp. zn. 29 ICdo 110/2021, se Nejvyšší soud ČR dále zabýval problematikou promlčení pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení.

V Nejvyšším soudem ČR řešeném případě žalobce přihlásil do již druhého insolvenčního řízení vedeného ohledně dlužníka mj. i příslušenství, které v souladu s ustanovením § 170 IZ nemohlo být uspokojeno v prvním insolvenčním řízení tohoto dlužníka.

Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí připustil, že pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení v souladu s ustanovením § 170 IZ, kterých se po dobu trvání účinků rozhodnutí o úpadku nelze domáhat v jiném soudním ani rozhodčím řízení (srov. viz § 140c IZ), mohou být promlčeny dříve, než skončí toto insolvenční řízení. **Dle Nejvyššího soudu ČR totiž není dán společenský zájem na tom, aby pohledávky, které podle § 170 IZ nemohou být uspokojeny v rámci insolvenčního řízení dlužníka, byly dále po skončení insolvenčního řízení vymáhány.**

KAPITALIZACE ÚROKŮ Z PRODLENÍ A JEJICH ÚHRADA, KAPITALIZACE ÚROKŮ Z PRODLENÍ A PODŘÍZENÁ POHLEDÁVKA

Nejvyšší soud ČR řešil problematiku kapitalizovaných úroků v posledních měsících hned ve dvou svých rozhodnutích.

Prvním z nich je rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2022, sp. zn. 29 Cdo 1856/2020, ve kterém se soud zabýval otázkou, zda se v případě, kdy dlužník hradí část pohledávky, jež byla přihlášená a zjištěna jako část jistiny vzniklá kapitalizací úroků, jedná o úhradu jistiny pohledávky ve smyslu ustanovení § 165 odst. 4 IZ.

V nadepsané věci se žalobce před odvolacím soudem úspěšně domáhal vůči žalované uhrazení nesplacené jistiny pohledávky ze smlouvy o úvěru. Žalovaná podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, kde uvedla, že odvolací soud nesprávně spojil jistinu poskytnutého úvěru s kapitalizovaným úrokem.

Nejvyšší soud ČR v tomto případě rozhodl, že **částka, kterou dlužník uhradil věřiteli na část pohledávky vzniklé kapitalizací úroků, je úhradou jistiny této pohledávky ve smyslu § 165 odst. 4 IZ za předpokladu, že se úroky staly součástí jistiny pohledávky ještě před rozhodnutím o úpadku dlužníka.** Závěrem Nejvyšší soud ČR potvrdil svou ustálenou judikaturu, když zopakoval, že smluvní pokuta je jistinou pohledávky, nikoli jejím příslušenstvím.

Ve druhém rozsudku ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. 29 ICdo 8/2021, se Nejvyšší soud ČR vyjadřoval rovněž k tomu, zda jsou kapitalizované úroky podřízenou pohledávkou ve smyslu § 172 odst. 2 IZ.

Nejvyšší soud ČR vyšel z toho, že se žalobce proti insolvenčnímu správci domáhal určení, že pohledávky, které žalobce přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníků, jsou pohledávkami nepodřízenými, když tyto vznikly kapitalizací smluvního úroku z úvěru.

Nejvyšší soud ČR formuloval názor, že jestliže z titulu smlouvy o půjčce vznikne nová jistina tvořená kapitalizovaným úrokem, **je třeba možnou podřízenost zákonných úroků z prodlení z této nové jistiny ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 IZ posuzovat dle výše této nové jistiny v době jejího vzniku** (v době kapitalizace úroku z prodlení), **nikoliv dle výše původně zapůjčené částky**.

POVAHA LHŮTY U ŽALOBY NA NEPLATNOST ZPENĚŽENÍ

V usnesení ze dne 28. 4. 2022, sp. zn. 29 ICdo 148/2020, se Nejvyšší soud ČR zabýval povahou lhůty k podání žaloby na určení neplatnosti smlouvy, kterou byl zpeněžen majetek prodejem mimo dražbu, a to podle ustanovení § 289 odst. 3 IZ.

Insolvenční soud odmítl pro opožděnost žalobu, kterou se žalobci domáhali vůči insolvenční správce dlužnice určení neplatnosti kupní smlouvy, která byla zveřejněna v insolvenčním rejstříku dne 8. 12. 2017. Posledním dnem lhůty pro podání žaloby na určení neplatnosti kupní smlouvy byl den 8. 3. 2018. Žalobci podali předmětnou žalobu až o čtyři dny později, kdy v dovolání argumentují, že lhůta pro podání takovéto žaloby je lhůtou procesní.

Nejvyšší soud ČR uvedl, že v případě, kdy zákon stanoví příslušné osobě lhůtu k uplatnění práva žalobou u soudu, jedná se obecně o lhůtu hmotněprávní, jejíž dodržení se váže ke dni, kdy žaloba dojde soudu. Nejvyšší soud ČR dále judikoval, že na povahu lhůty nemá vliv ani její vymezení procesním předpisem, respektive předpisem, jenž může mít povahu procesního či veřejnoprávního předpisu jen zčásti (jako např. insolvenční zákon).

Nejvyšší soud ČR nakonec uzavřel, že **lhůta k podání žaloby na určení neplatnosti smlouvy podle ustanovení § 289 odst. 3 IZ je lhůtou hmotněprávní, pro jejíž zachování musí žaloba nejpozději poslední den této lhůty dojít soudu**.

ÚHRADA ZNALEČNÉHO A HOTOVÝCH VÝDAJŮ ZA ZNALECKÝ POSUDEK DLE § 155 IZ

Nejvyšší soud ČR se v rozsudku ze dne 31. 3. 2022, sp. zn. 29 Cdo 1259/2020, zabýval otázkou, zda i zajištěný věřitel, jehož pohledávka ještě nebyla zjištěna, má povinnost uhradit část nákladů na znalecký posudek dle ustanovení § 157 IZ.

V posuzovaném případě vyzval insolvenční správce mj. žalovaného, aby v souladu s ustanovením § 157 IZ uhradil část odměny a výdajů za zpracování znaleckého posudku znalce. Žalovaný plnit odmítl, přičemž v dovolání se brání zejména skutečností, že jeho zajištěné pohledávky dosud nebyly v insolvenčním řízení zjištěny.

Nejvyšší soud ČR uvedl, že smyslem ustanovení § 157 odst. 1 IZ je přenesení části nákladů vynaložených na ustanovení znalce na zajištěné věřitele. Kdo je zajištěným věřitelem pro účely tohoto ustanovení určuje § 167 odst. 3 IZ. Z judikatury dále plyne, že znalecký posudek, který schválila schůze věřitelů, určuje, kteří z věřitelů se považují za zajištěné věřitele a v jakém rozsahu.

Nejvyšší soud ČR nakonec uzavřel, že žalovaný (dovolatel) by v insolvenčním řízení ztratil postavení zajištěného věřitele až okamžikem prosazení účinků popření pravosti či pořadí jeho pohledávek za dlužníkem. Takovým případem by dle Nejvyššího soudu ČR bylo například nepodání incidenční žaloby, či její zamítnutí. Do doby nastolení těchto účinků se však žalovaný považuje za zajištěného věřitele, a jako takový musí uhradit částku odpovídající poměru hodnoty jeho zajištění určené znaleckým posudkem. Zároveň Nejvyšší soud ČR stanovil, že **„schůzí věřitelů schválený znalecký posudek určuje, kteří z věřitelů uplatňujících v insolvenčním řízení právo na uspokojení ze zajištění se považují za zajištěné věřitele a v jakém rozsahu, a to s přihlédnutím k výši jimi uplatněných**

(zajištěných) pohledávek a hodnoty předmětu zajištění.“

NÁMITKA PROMLČENÍ ZÁSTAVNÍHO PRÁVA

Nejvyšší soud ČR se v rozsudku ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 29 ICdo 26/2020, vyjadřoval k problematice námitky promlčení zástavním dlužníkem, resp. insolvenčním správcem, v případě nemožnosti uplatnění této námitky dlužníkem osobním.

Odvolací soud zamítl žalobu žalobce, kterou se tento domáhal, že jeho pohledávka z titulu zástavní smlouvy je po právu. Odvolací soud argumentoval, že zástavní dlužník (insolvenční správce) může samostatně uplatnit námitku promlčení zástavního práva. Soud dále uvedl, že promlčecí doba běží ve vztahu k zástavnímu právu samostatně a ačkoli nemůže uplynout před uplynutím promlčecí doby zajištěné pohledávky, neznamená to, že by nemohlo být promlčení zástavního práva uplatněno samostatně, tedy nezávisle na tom, zda námitku promlčení může účinně uplatnit obligační dlužník.

Žalobce podal následně dovolání, v němž dovolacímu soudu položil otázku, zda může námitku promlčení vznést zástavní dlužník, pokud se závazek zajištěný zástavním právem promlčí, když osobní dlužník není oprávněn promlčení namítnout.

V rozhodnutí o tomto dovolání Nejvyšší soud ČR uvedl, že v případě promlčení zajištěné i zástavní pohledávky **nic nebrání tomu, aby insolvenční správce vznesl námitku promlčení zástavní pohledávky, a to i v situaci, kdy osobní dlužník takto učinit nemůže z důvodu účinků zahájení exekučního řízení.** Kdyby insolvenční správce tuto možnost neměl, instituty promlčení zástavního práva a přiznání soudní ochrany by ztratily na svém významu, když dle zákona promlčené právo nelze přiznat.

AKTIVNÍ LEGITIMACE K PODÁNÍ ODVOLÁNÍ PROTI USNESENÍ O VYDÁNÍ VÝTĚŽKU ZPENĚŽENÍ

V posledním rozhodnutí, na které si Vás dovoluujeme upozornit, a to v usnesení ze dne 28. 2. 2022, sp. zn. 29 ICdo 108/2021, Nejvyšší soud ČR rozhodoval o tom, zda podmínkou aktivní legitimace dlužníka k podání odvolání proti usnesení o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli je podání námitky proti návrhu insolvenčního správce.

Insolvenční soud vyslovil souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli, když nepřihlížel k námitkám dlužníka proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení, jelikož dle tohoto nebyly podány v zákonné lhůtě. Vrchní soud v Praze potom odmítl odvolání dlužníka proti rozhodnutí insolvenčního soudu s tím, že dlužník není podle § 298 odst. 7 IZ oprávněn odvolání podat, když nepodal předmětné námitky včas.

Nejvyšší soud ČR v odůvodnění svého usnesení uvedl, že dle ustanovení § 298 odst. 7 IZ existují dvě skupiny osob, a to (1) ty, co mohou podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení pouze tehdy, jestliže podaly proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení včasné námitky, a dále (2) na osoby, které mohou podat odvolání proti specifikovanému rozhodnutí bez dalšího.

Dle Nejvyššího soudu ČR pak dlužník patří do druhé z vyjmenovaných skupin, tj. podmínkou jeho aktivní legitimace k podání odvolání proti rozhodnutí o vydání výtěžku zpeněžení zajištěnému věřiteli není podání námitek proti návrhu na vydání výtěžku zpeněžení. Význam lhůty k podání námitek v případě dlužníka dle Nejvyššího soudu ČR spočívá v tom, že pokud dlužník neuplatnil námitky, nebude moci následně odvolání proti rozhodnutí o návrhu na vydání výtěžku zpeněžení odůvodnit námitkami „skutkově novými“.